

Foreslår å innføre kombinasjonsadvarsler på tobakkspakker

Legeforeningen er positiv til et forslag om å ta i bruk en kombinasjon av tekst og bilder som helseadvarsler på tobakksprodukter.

– Legeforeningen har tidligere foreslått og etterlyst slike helseadvarsler, og vi er derfor svært godt fornøyd med at dette tiltaket foreslås iverksatt fra 1.1. 2011, sier Torunn Janbu, Legeforeningens president.

Legeforeningen mener at valg av bilder er avgjørende for hvilket budskap som gis, og har derfor anbefalt at det ikke benyttes bilder med sterkt/groteskt innhold. Hensikten bør ikke være å skape generell angst i befolkningen, mener foreningen som også anbefaler at tekster og bilder endres hvert fjerde år.

Legeforeningen foreslår i den forbindelse at det nedsettes en egen gruppe med representasjon bl.a. fra Nasjonalt råd for tobakksforebygging, Legeforeningen og Helse- og omsorgsdepartementet for å velge ut egnede bilder hver gang disse skal endres. Ved valg av bilder og tekst, må det tas hensyn til at formålet er å gi informasjon slik at den enkelte røyker oppfordres til røykeslutt. Å påvirke atferd i forebyggende hensikt, er en pedagogisk utfordring. Legeforeningen mener derfor det vil være uetisk å ta i bruk virkemidler som har til hensikt å skape frykt eller krenke, selv om man kan vise til effekt av dette.

Må nå ungdom

Legeforeningen anser det som sentralt at man bestreber seg på å nå de unge som målgruppe, men er noe tvilende til om advarsler og bilder som går på helseskader har den ønskede effekt på denne gruppen. Legeforeningen har derfor foreslått at man som alternativ kan trekke frem at det vurderes å benytte advarsler/bilder som i større grad spiller på at røyking er «utt». Legeforeningen anbefaler at slike vurderinger vektlegges når man skal velge ut bilder som skal benyttes.

Effektivt virkemiddel

Norge har ratifisert Verdens Helseorganisasjons (WHO) rammekonvensjon om forebygging av tobakkskader, og endringen i tobakkskadelovens § 3 for å innføre bilder som en del av helseadvarslene, vil skje gjennom endring av merkeforskriften kapittel III. Konvensjonen fastsetter regler på en rekke områder, herunder krav om advarselsmerking på tobakkspakkene (artikkel 11). Denne sier at helseadvarsler skal dekke minst 50 % av tobakkspakningens for- og bakside og minst 30 % av samlede ytersider. Det anbefales også bruk av illustrasjoner.

Flere land har innført kombinasjons-

Legeforeningen mener myndighetene må bestrebe seg på å nå ungdom gjennom de nye advarselsmerkingene. Illustrasjonsfoto Colourbox

advarsler, og forskning viser at denne type advarsler er langt mer effektive enn tekstadvarsler. De har også den tilleggseffekten at de når grupper med lavere sosioøkonomisk status.

Ikke aktuelt på snusbokser

Tobakksfritt, som er koalisjon av organisasjoner som arbeider for å redusere bruken av tobakk, går også inn for kombinasjonsadvarsler på snusesker. – Forskning viser at bildeadvarsler har stor effekt, sier Tore Sanner, leder i Tobakksfritt. Han mener at det å ikke ha liknende advarsler på snus er med på å ufarliggjøre snusen. Karl Erik Lund, forsker ved SIRUS (Statens institutt for rusmiddelforskning) er uenig i dette. Han sier at det ikke finnes grunnlag for å ha tilsvarende advarsler på snusboksene som på røykpakkene. Lund mener at det vil være å skremme og å misinformere befolkningen til å tro at snus er like farlig som røyk.

Spør folket til råds

Det er Helsedirektoratet som står bak forslaget om kombinasjonsadvarsler. For å gi en god anbefaling bygger direktoratet på flere kilder, blant annet forskningslitteratur og andre lands erfaringer og vurderinger. I tillegg er det gjennomført en spørreundersøkelse der om lag 1 000 personer er bedt om å vurdere de ulike bildene. Helsedirek-

toratet tar dermed befolkningen med på råd for å velge ut hvilke bilder som bør brukes som advarsler på røykpakkene.

Ifølge direktoratet finnes det allerede i dag 14 ulike tekstadvarsler på pakkene. Til hver advarselstekst kan det knyttes et bilde. Siden EU-lovgivning styrer hvordan tobakkspakkene ser ut i Norge, er det EU som har utarbeidet de bildene som er å velge mellom. Det er forslag om tre bilder til hver advarsel, og ett av disse skal velges. For å kunne gi en god anbefaling vil direktoratet gjøre en helhetsvurdering ut fra hvilke bilder som oppfattes som effektive i ulike målgrupper, at det er god sammenheng mellom tekst og bilde og at de 14 bildene ikke blir for like.

Helsedirektoratet ga sin anbefaling til Helse- og omsorgsdepartementet i august, og det er departementet som til slutt avgjør om Norge skal få bildeadvarsler og hvordan de til syvende og sist skal se ut.

Ellen Juul Andersen

ellen.juul.andersen@legeforeningen.no

Lise B. Johannessen

lise.berit.johannessen@legeforeningen.no

Avdeling for informasjon og helsepolitikk